

PROF. DR. METİN GÜNDAY

ARMAĞANI

1996

ATILIM ÜNİVERSİTESİ

Ankara 2020

Cilt I

DÜNKÜ 1402'LİKLERDEN BUGÜNKÜ KHK'LİLERE, BİR HUKUK BÜYÜĞÜ ÜZERİNE

Baskın Oran*

Mülkiye'de dört yıl öğrencilik, kırk yıl kadar da hocalık yaptım.

Bu süre zarfında, Mülkiye'nin hemen bitişiğindeki kardeş fakülte Hukuk'la ilgili olarak benim için unutulmaz iki tane anım var.

Önce, birincisi:

1967'de Mülkiye Uluslararası İlişkiler üçüncü sınıftayım, ezeli Kıbrıs meselesi yine dorukta, ABD başkanının Kıbrıs özel temsilcisi Cyrus Vance geliyor. Esenboğa'ya gittik. Piste yattık. Uçak inemedi, Mürtet askerî havaalanına indi. Oradan döndük, Kızılay meydanında o zamanlar “gökdelen” dediğimiz Emek İşhanı'nın yanında Amerikan Haberler Merkezi vardı, onun önünde gösteri yaptık.

Bu olaydan, arkadaşlarla birlikte, ayrıntısı çok çok ilginçtir ama burada esas konumuz değil, 12 Mart (1971) askerî darbesi ortamında o zamanın tabiriyle “sade suya [yani, doktorasız] asistan” iken 1971'de mahkum oldum on beş kadar arkadaşımınla birlikte. Adını hiç unutmuyorum, Osman Bavbek adlı asliye ceza yargıci 6 ay vermiş, 1 ay da “trafiği aksatmak”tan artırarak 7 ay yapmıştı. Ne yaptığımı iyi bildiğini sonra öğrendik. Şöyle ki:

Yargıtay Ceza Genel Kurulu 19'a 17 onadı, yattık, çıktık. Beni Fakültem, Maliye Bakanlığının maaş alma konusundaki olumlu görüşüyle göreve başlattı, ama Rektörlük, o tarihte geçerli olan 788 sayılı Memurin Kanununun “6 aydan fazla” hapse mahkum olan kişilerin memuriyetten atılmasıyla ilgili hükmünü zikrederek beni asistanlıktan (ve memuriyetten) attı. İlk atılışım oluyor.

Cebeci Kampüsüne girin, sola dönerseniz Mülkiye'ye, sağa dönerseniz Hukuk'a girersiniz. İşte Hukuk'a giden o dar yolda yürüyoruz, şimdi sanıyorum

* Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Emekli Öğretim Üyesi

Kıbrıs'ta Yakın Doğu Üniversitesinde hocalık yapan, o tarihte İdare (veya Kamu) Hukuku kürsüsünde Dr. Asistan olan Yıldırım Uler arkadaşım şöyle dedi yürürken:

“Atamazlar. 788 öyle diyor ama, o genel kanundur, öğretim üyelerinin 2547 sayılı kendi özel kanunu vardır, orada öyle bir hüküm yok. Özel kanun, genel kanuna üstündür”.

Bu gerekçeyle Danıştay'a gittik, Mülkiye'deki idare hukuku hocam, nur içinde yatsın Prof. Turan Güneş gönüllü avukatımdı, uzatmayayım, Rektörlüğün kararını Danıştay 5. Daire oybirliğiyle bozdu. Kürsüme döndüm, 74'te de doktora verdim.

Gelelim esas konumuza, yani Metin Günday Hoca'yla ilgili ikinci anıya.

***

Yine bir askerî darbe dönemindeyiz. Bu sefer, 12 Mart'ta “kostümlü prova”sı yapılmış olan 12 Eylül'de (1980). Mülkiye Dekanı Necdet Serin, YÖK Yasası'nın yürürlüğe girdiği 6 Kasım 1982 sabahı beni atan bir YÖK kararını Fakülte kapısındaki odacılar eliyle tebliğ ettirdi. Doğru hatırlıyorsam, altı arkadaş kadardık. Bu, üniversiteden (ve memuriyetten) ikinci atılışım oldu.

Sıkıyönetimin olduğu o zamanlar, şimdiki sivil vesayetin KHK'leriyle atılmalar gibi değildi hukuk; atılmaya karşı yargıya gidebiliyordun. Hemen idare mahkemesine gittik.

Ardından da 83 yazı geldi, tatile çıktım. Bodrum Gölköy'deyiz, o tarihte köyde aynı zamanda PTT acentesi olan tek bir bakkal var. Sabah denize yürüyoruz, bakkalın gelini arkadan seslendi: “Baskın Abi, sana telgraf geldi!”

Baktım, el yazısı telgrafı sakladığım için aynen zikredebilirim, şöyle diyordu:

“Üniversite ile ilişkinizin kesilmesi işlemi Ank. 1 numaralı idare mahkemesinin 4/5083, 1983/293 sayılı kararı ile iptal edilmiştir görevinize başlamanızı rica ederim Ankara üniversitesi siyasal bilgilere fakültesi dekanı Profösör doktor necdet serin”

Büyük zafer! Sevinç içinde denize doğru devam ediyoruz, bakkalın gelini yine seslendi: “Baskın Abi, bir telgraf daha geliyor sana”.

Döndüm, yazılırken kelimeleri sırayla okudum, aynen şöyleydi:

“Ankara 1 numaralı idare mahkemesi kararına uyularak görevinize başlamanız telgrafla bildirilmiştede Ank sıkı yönetim komutanlığına yazılarına uyularak 1402 sayılı sıkı yönetim kanununun 2301 ve 2766 sayılı kanunla değişik 2

ci maddesi gereğince görevinize son verilmiştir Bilgilerinizi rica ederim Profösör doktor necdet serin”

Bu da üçüncü atılışım. Ama bu sefer işin ilginç tarafı şuydu ki, birinci telgrafın çekilme saati 21.50, “acele teblihat” yazan ikincinininki de 22.00 idi. Yani 10 dakika sonra.

İki kere SBF dekan seçimine katılmış fakat seçilmemiş, 12 Eylül askerî yönetimi gelince SBF dekanı (1982-87) atanmış, sonra da oradaki performansı nedeniyle mükafaten Ankara Üniversitesi rektörü (1987-92) yapılmış olan Necdet Serin (ki, emekli olunca da Ordu Yardımlaşma Kurulu OYAK’ın yönetim kurulu üyesi olacaktır),¹ bu 10 dakika sayesinde idare mahkemesi kararını uyguluyor gözükmek ve böylece tazminat davasına karşı kendini korumak istemişti.

***

Mülkiye’deki hocalarım çok üzölmüşlerdi ama artık memur olamayacağım konusunda hepsi hemfikirdiler. Çünkü 1402 sayılı kanunun sözü edilen maddesi şöyle diyordu:

2 – 28/12/1982 tarih ve 2766 Sayılı Kanunun geçici maddesi: Geçici Madde – (...) sıkıyönetim komutanlarının istemleri üzerine işlerine son verilenler (...) bir daha kamu hizmetlerinde çalıştırılmazlar. (...)”

İşte o tarihte tek bir hukukçu (başkası vardıysa ben bilmiyorum, bilen de tanımıyorum), Hukuk’tan Yrd. Doç. Dr. Metin Günday, şöyle dedi:

“Kanunda öyle yazmakla olmaz. Olağanüstü yasalar, adı üstünde, sadece olağanüstü dönemlerde geçerlidir. Sonrasında hükümsüzdür. Ankara’dan sıkıyönetim kalkar kalkmaz dava açacaksın. Ama şöyle: Önce üniversiteye başvuracaksın. Rektörlük reddedecek. O ret yazısına dava açacaksın.”

Öyle yaptım. A.Ü. Rektörlüğüne Ankara’dan sıkıyönetimin kalktığı 20.07.1985 tarihinde başvurudum.

30.07.1985 tarih ve 1301 sayılı yazıyla reddedildi.

Bunun üzerine Metin Günday, benim ve arkadaşlarımla gönüllü avukatı olarak Ankara 6. İdare Mahkemesine başvurdu. Mahkeme, 12.11.1986 tarih ve 1986/931 sayılı kararıyla bizi göreve iade etti.

Fakat olay bununla bitmeyecekti. Rektörlük Danıştay’a başvurdu ve 5. Daire 17.03.1987 tarihinde 2’ye 3 aldığı 1987/318 sayılı kararla, göreve iademini

¹ Yasalar yerine o günkü otokratik yönetimin söylediklerini uygulayan yöneticiler Türkiye’de çeşitli biçimlerde ödüllendirilirler. Örneğin, günümüzde de Mehmet Altan davasında AYM kararını uygulamayan ve 12 Cumhuriyet gazetesi çalışanını mahkum eden yargıç, CB Erdoğan tarafından Yargıtay’a atanmıştır: <https://www.artigercek.com/haberler/gazeteciligi-yargilayan-hakim-yargitay-uyesi-oldu>

yürütmesini durdurdu. Böylece, 1971 darbesinden beri dördüncü defa üniversiteden (ve memuriyetten) atılmış oldum.

Metin Hoca bizim için Danıştay 5. Daire'ye tekrar başvurdu ve Daire bu sefer 28.03.1990 gün ve 1990/651 sayılı kararıyla, Ankara 6. İdare Mahkemesinin olumlu kararını oybirliğiyle onadı.

Yine de hâlâ bitmemişti. Başka 1402'lik arkadaşların başvuruları hakkında farklı kararlar çıktığı için tüm dosyalar, en son ve kesin kararı veren Danıştay İçtihatları Birleştirme Kuruluna gitti. Oradan, 07.12.1989 tarih ve E. 1988/6, K. 198904 sayılı tarihî karar çıktı:

“Sıkıyönetim geçici bir rejimdir, aldığı kararlar sıkıyönetim süresiyle bağlıdır. Sıkıyönetim kalkınca bu kararlar da otomatikman yürürlükten kalkar, herkes görevine iade edilir”.

Metin Günday arkadaşımın dediği işte buydu, 1983'te.

Biz “1402'likler” görevlerimize döndük. Ağustos 1990. Davayı açışımızdan 5 yıl sonra yani.

2006'da da emekli oldum.

***

Meselenin asıl önemli tarafı şu ki, Metin Hoca'nın hukuk alanında serptiği demokrasi tohumları bugün de aynen geçerli ve bir süre sonra, sayıları 130.000'in üstündeki² “KHK'liler” için yeşerecek bu sefer de.

Çünkü Cumhurbaşkanlığının yayınladığı KHK'lerle görevlerinden sorgusuz sualsiz savunmasız, yargıyla/hukukla tamamen ilgisiz olarak atılan insanlar, Metin Günday kardeşimin müvekkili (ve “öğrencisi”) olarak defalarca yazdığım gibi, “söke söke” görevlerine dönecekler.³

***

İsterseniz, nasıl sıkıyönetim döneminde atılan 1402'likler dönmüşlerse, OHAL döneminde KHK'yle atılanların görevlerine dönmelerinin sadece bir zaman meselesi olduğunu bizzat kendisinden, gazeteci Zülfikar Doğan'ın yaptığı mülakatta dinleyin. Z. Doğan'ın özetlediği görüşleri köşeli parantez içinde veriyor ve Hoca'nın sözlerini tırnak içinde ve italik olarak aktarıyorum. Aynen şöyle:⁴

² <https://tr.euronews.com/2019/07/12/verilerle-15-temmuz-sonras-ve-ohal-sureci>

³ <https://www.artigercek.com/yazarlar/baskinoran/131-182-kardesime-socket-socket-doneceksiniz> Yukarıda sözünü ettiğim iki telgrafın fotokopisini bu yazıda görebilirsiniz.

⁴ <https://ahvalnews.com/tr/ohal/prof-gunday-ohal-bitince-khkler-hukumsuzdur>. Ayrıca; <https://t24.com.tr/haber/prof-metin-gunday-son-khk-ile-tbmm-fiilen-lagvedildi-anayasa-degisikligi-yururluk-tarihi-one-cekildi,426333> ; <http://www.ankarabarasu.org.tr/siteler/ankarabarasu/tekmakale/2017-1/1.pdf> ; https://www.yeniiasya.com.tr/gundem/ohal-le-birlikte-khk-lari-da-kalkmali_467702; <https://www.gazeteduvar.com.tr/yazarlar/2018/07/15/metin-gunday-bizdeki-sistem-saddam-usulu-baskanlik/> ; <https://www.birgun.net/ha>

***

“Şu anki yargısal, ve adil olmayan tablonun tek müsebbibi var, o da en yüksek yargı kurumu olan Anayasa Mahkemesi (AYM).”

[Prof. Günday, gerek OHAL uygulaması gerekse son değişikliklerle Anayasadan çıkartılan sıkıyönetim dönemlerindeki benzer uygulamalara yönelik olarak AYM'nin ve Danıştay Dava Daireleri Genel Kurulu'nun verdiği içtihat kararları bulunduğunu belirterek, normal, olağan bir yargı düzeninde ve hukuk devleti çerçevesinde, OHAL kalktığında OHAL KHK'lerinin da otomatikman yürürlükten kalkmasının zorunlu ve geçerli bir adalet ilkesi olduğunu kaydetti. Günday şu tespit ve değerlendirmelerde bulundu]:

“2935 sayılı OHAL yasası 1983'te çıktı. Bu yasanın ilginç bir özelliği var. OHAL ilan edilince yürürlüğe giriyor, OHAL kalkınca yasa da yürürlükten kalkıyor. Anayasa kamu düzeninin yeniden tesisi için alınacak tedbirler kanunla düzenlenir, diyor. OHAL yasası dayanağını buradan alıyor.

“Ancak, 20 Temmuz'dan bu yana çıkartılan OHAL kapsamındaki KHK'lerde kamu düzeninin tesisi ile alakası olmayan pek çok konuda da düzenleme yapıldı. YÖK yasası değiştirildi, rektör seçimleri kaldırıldı. Kış lastiğini falan söylemiyorum ama Vakıflar Bankası'nın A Grubu hisselerinin Hazine'ye devri yapıldı. Bunların ne Anayasanın o hükmüyle ne OHAL yasasının kamu düzeninin yeniden tesisi amacıyla alakası yok.

“Anayasa ve yasa, ‘OHAL KHK'leri AYM denetimine tabi değildir’ diyor ama Güneydoğu'da uygulanan ve AKP'nin iktidara gelir gelmez kaldırdığını söyleyip övündüğü OHAL ile ilgili olarak, OHAL Valisi'nin yetkilerini OHAL bölgesi dışına taşıran KHK'de bir karar vermişti. AYM o zaman dedi ki ‘Ben OHAL KHK'lerini denetleyemem ama önce içeriğine bir bakarım; bu bir gerçekten OHAL kararnamesi midir, OHAL kanunu ile ilgili mi, OHAL yasası kapsamında bir düzenleme mi, diye’. Nitekim baktı ve OHAL yasası kapsamı dışında bularak iptal etti.

“Oysa AYM bu dönemde hiç bakmaksızın ‘Ben OHAL KHK'lerini denetleyemem’ dedi, kapattı. O yüzden pek çok adaletsizliğin ve hukuksuzluğun müsebbibidir diyorum. Nasıl ki OHAL yasası OHAL ilanı ile yürürlüğe girip, OHAL kalkınca yürürlükten kalkıyor, buna dayalı KHK'ler de OHAL kalkınca otomatikman yürürlükten kalkar. Benim kanaatim ve tüm dünyada idare hukukunun, idari yargılamının felsefesi ve temel ilkesi budur.”

ber/aym-karari-sonrasi-23-akademisyen-beraat-etti-universitelerimize-geri-donmeliyiz-267989 ; http://www.kesk.org.tr/wp-content/uploads/2017/06/OHAL-KHKrejimi_ihracKurultayi.pdf ; <https://t24.com.tr/haber/idare-hukukcusu-prof-gunday-iktidar-khk-ile-getirdigi-ohal-komisyonu-ile-olaganustu-hali-2-yila-uzatmayi-planliyor,390031>

[Prof. Günday, oysa, çıkartılan KHK’larda üniversite, sendika, dernek, medya kuruluşları, şirketlere yönelik el koyma, kapatmalar yanında kamudan ihraçlarda “ilanihaye, sınırsız, süresiz” bir durumun söz konusu olduğunu belirterek]

“Ömür boyu kamuda çalışma yasağı, pasaporta el koyma, yurt dışına çıkış yasağı vb. olamaz. Dünyada bunun örneği yok. Bir insanı ömür boyu açlığa, işsizliğe, temel haklar arasında yer alan seyahat özgürlüğünden mahrumiyete mahkum edemezsiniz. Hem de bunu hiçbir yargı kararı, bazılarında soruşturma kovuşturma dahi olmaksızın yapamazsınız. OHAL kalkınca bitmesi gereken düzenlemeler var; AYM bunu ele almayı reddederek en büyük hukuksuzluğun yolunu açtı”.

[OHAL ilanının yasa uyarınca hükümetin talebi ve TBMM’nin onayı ile 3 ay süreyle yürürlükte olduğunu kaydeden Günday, hükümetten TBMM’ye bir uzatma talebi gelmezse üç ayın bitiminde OHAL’in uygulamadan kalkmış olacağını kaydederek şöyle konuştu]:

“Şimdi yeni yönetim modelinde Cumhurbaşkanı şayet uzatma istiyorsa, TBMM’den talep edecek. İstemezse zaten 18 Temmuz’da üç ay bitiyor ve otomatik olarak kalkacak. Benim kanaatim, bu KHK’ler de otomatik olarak yürürlükten kalkacak. OHAL süresince kapatılan KHK’lere karşı yargıya gitme yolu açılacak.

“Tabii, bunları eski hükümet TBMM’ye getirip bazılarını kanunlaştırdı. Yani üç aylık KHK değil, kanun haline getirdi. Ama tüm bunlarda kanunun adı olarak şu yazıyor, ‘OHAL kapsamında çıkartılan ...sayılı KHK’nın kabul edilmesine dair kanun...’ Yani KHK’yi, eklerini, isim listelerini vs. kanun haline getiriyorlar. Daha öncekilerde ‘terör örgütüyle iltisaklı, irtibatlı’ deniliyordu, 18 bin kişiyi ihraç ettikleri son KHK’ye bir kriter daha ilave ettiler: ‘kurum kanaati’! Kurum kanaati diyor ve sadece kişinin değil, eşinin, çocuk çocuğunun, yakınlarının da hayatını bitiriyor.

“Suçun şahsiliği en basit, temel ve en ilkel hukuk kuralıdır. Bazıları var ki, adam ihraç edilmiş ama hakkında ne bir soruşturma, ne kovuşturma, hiçbir şey yok. Herhangi bir şekilde ifadesine başvurulmamış, savunması alınmamış.

“Bir memura uyarı cezası bile verirken ihtarda bulunulur, ifadesi, savunması alınır. Böyle binlerce insan ilanihaye kamu hizmetinden men edilmiş; bunun dayanağı yok. 12 Eylül darbesi sonrasında 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasasına dayanarak sıkıyönetim komutanları kamu görevlilerine benzer bir uygulamayla ömür boyu kamu görevinden çıkartan, men eden kararlar aldılar. Sıkıyönetim bittikten sonra, 1402’likler olarak anılan bu insanlar idari yargıya gitti. İdare mahkemeleri farklı farklı kararlar verdi. Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu bir içtihat

kararı aldı ki bu yasa hükmündedir ve bağlayıcıdır. Dedi ki, ‘Sıkıyönetim geçici bir rejimdir, alınan kararlar sıkıyönetim süresiyle bağlıdır. Sıkıyönetim kalkınca kararlar da otomatikman yürürlükten kalkar, hepsi göreve iade edilir’.”

“Nitekim iade edildiler; binlerce Sıkıyönetim mağduru işine döndü. Şimdi sıkıyönetim anayasadan çıkartıldı ama aynıdır. OHAL de sıkıyönetim gibi geçici bir rejimdir ve kalktığı anda OHAL döneminde alınan kararlar da yürürlükten kalkar ve hak doğar. İlanihaye, ölene kadar haklardan mahrumiyet, mağduriyet olmaz.”

***

Korkudan, pek az kişinin hukuku savunabildiği günümüzde bunları söyleyen hukuk büyüğüne bin selam.